

Tematem, dlaczego rozsądni ludzie wierzą w dziwne rzeczy zajął się Dr. Michael Shermer prezes amerykańskiego stowarzyszenia Skeptics Society, naczelny redaktor Skeptic Magazine oraz współpracownik Scientific American. Spośród wielu publikacji Shermera na specjalną uwagę zasługuje książka pod tytułem "Why Smart People Believe Weird Things" – Dlaczego mądrzy ludzie wierzą w dziwne rzeczy. W sieci jest filmik pod nieco zmienionym tytułem "Why Smart People Believe Stupid Things", w którym Shermer stara się odpowiedzieć na pytanie zawarte w tytule książki i filmiku.

<https://www.youtube.com/watch?v=jLEQCipy6NM>

Aby odpowiedzieć na to pytanie Shermer sięga do badań współczesnej psychologii.

Filtrowanie informacji

W procesie badań naukowych najpierw zbieramy obserwowane fakty a później tworzymy hipotezę, która je wyjaśnia. W codziennym życiu często kolejność jest odwrotna. Najpierw tworzymy przekonanie a później filtrujemy dodatkową informację odrzucając fakty, które nie pasują do istniejącej opinii i akceptujemy informacje zgodne z już ukształtowanym poglądem. Liczne doświadczenia dotyczące medycznej diagnozy potwierdziły proces filtrowania informacji. Lekarz psychiatra, któremu przysłano pacjenta podejrzanego o konkretną chorobę będzie miał tendencje szukania objawów tego schorzenia. Procesy filtrowania informacji dotyczy polityki, sfery problemów

społecznych oraz religii. W nauce tego typu uprzedzenia są eliminowane przez oceny wyniku badań przez kolegów autora publikowanych wyników badań. W codziennym życiu nie ma prostej metody na odrzucenie uprzedzeń.

Interpretacja losowych wydarzeń

Ludziom jest trudno akceptować przypadkowe wydarzenia. Starają się przypisać losowym wydarzeniom intencje sił wyższych, które kryją się za wydarzeniami i mają konkretne motywacje i stosują nagrodę lub karę. Ta interpretacja umożliwia zrozumienie sensu wydarzeń oraz wpływ na przyszłe wydarzenie. Jeśli siły wyższe karzą i wynagradzają nasze postępowanie w życiu to możemy dostosować się do ich życzeń i unikać kary. Przed tymi siłami nie można niczego ukryć, ale można wpłynąć na ich decyzje. Religia dostarcza szczegóły opisu tych sił oraz informacje dotycząca ich życzeń i nakazów. Ten proces oddania losu siłom wyższym jest głównym trzonem religii.

Pranie mózgu dzieci

Uprzedzenia i załączki religijnej wiary powstają w dzieciństwie. Jak zauważyli fanatycy religii i świeckich ideologii politycznych dzieci łatwo chłoną dziwne ideologie zanim wyrobią w sobie zdolność krytycznego myślenia i zdolność zadawania pytań :“Czy ta informacja jest prawdziwa? Jakie są dowody prawdziwości?”. Dzieci łatwo akceptują dziwne idee a później filtrują informacje.

Wypowiedzi poza obszarem kompetencji

Często słyszymy dziwne wypowiedzi ludzi poza ich obszarem wiedzy i kompetencji. Na przykład wybitny chirurg mózgu zabiera głos w dziedzinie ekonomii lub biskup ocenia prawdziwość teorii ewolucji.

W wypadku biskupa napotykamy na dwie trudności. Brak wiedzy i religijne uprzedzenie do teorii sprzecznej z religijnymi doktrynami.

Szczelna ściana pomiędzy religią i pracą naukową

Wielu naukowców wierzy w religijne zasady bez dowodu i równocześnie pracuje naukowo gdzie dowód jest fundamentalnym wymaganiem. Ta zdolność pogodzenia bardzo różnego sposobu myślenia jest niezwykłą cechą ludzkiego umysłu. Mózg potrafi odgrodzić szczelną ścianą naukę od religii i łatwo zmieniać sposób myślenia.

Jak można bronić się przed fałszywą informacją?

1. Szukać dowodu prawdziwości

2. Pytać skąd pochodzi informacja

3. *Rozpatrzyć wiarygodność źródła informacji oraz jej obiektywność.*

4. *Sprawdzić jak nowa informacja zgadza się z ustalonymi naukowymi faktami.*

Epilog

Ostatnia książka Shermera nosi tytuł "The Moral Arc: How Science and Reason Lead Humanity Toward Truth, Justice and Freedom", January 2015. W tej książce Shermer pisze, że Kopernik, Galileusz i Newton zapoczątkowali rewolucje nie tylko w astronomii i mechanice, ale również ułatwili Oświecenie i postęp w naukach społecznych, politycznej demokracji, w dziedzinie praw człowieka, równouprawnienia oraz racjonalnych zasad moralności. W XXI wieku ludzkość osiągnęła zrozumienie, że moralność można i trzeba traktować naukowo używając naukowych technik obserwacji, empirycznych doświadczeń i wiedzy z zakresu psychologii. Zasady moralne nie są absolutne, ale po tysiącach lat rozwoju społecznego wiemy, co dobre a co złe dla człowieka. Shermer uważa, że ludzkość robi postęp zarówno w sferze życia materialnego jak i moralnego. Jeszcze nie tak dawno zasady demokracji nie były powszechnie uznane za dobrą metodę rządzenia. Ilość dóbr produkowanych na świecie wzrasta. Zmniejsza się ilość ludzi żyjących w ubóstwie. Cywilizowany świat uznał prawa człowieka za obowiązujące.

<https://www.youtube.com/watch?v=TtQyvK6S-P0>

Czemu zawdzięczamy ten postęp? Nauce i świeckiemu racjonalizmowi, Oświeceniu po zakończeniu się ciemnych wieków średniowiecza, w których religie odgrywały dominującą rolę. Postęp nauki i racjonalnego podejścia do rozwiązywania problemów nie odbył się bez zahamowania i tragicznych pomyłek, w rodzaju nazizmu i komunizmu, ale w sensie długofalowym widoczny jest postęp ku lepszymu życiu większości ludzi świata. Do optymizmu Shermera można podejść z pewną dozą sceptycyzmu. W XXI wieku większość ludzi wierzy w mity stworzone w epoce brązu przez prymitywnych pustynnych nomadów. Równocześnie rozprzestrzenia się technologia atomowej broni. Ta kombinacja jest poważnym zagrożeniem cywilizacji, których stworzenie wymagało tysięcy lat twórczej pracy. Niebezpieczne zapalne ogniska na świecie to: Iran, Północna Korea, Kaszmir, o który walczą atomowo uzbrojone Indie i Pakistan oraz w mniejszym stopniu Ukraina